

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Κύπρου. Άξονες ανάπτυξης και προοπτικές συμβολής στην συνεργασία των Κυπριακών Βιβλιοθηκών.¹

Φίλιππος Τσιμπόγλου
Διευθυντής Βιβλιοθήκης Πανεπιστημίου Κύπρου,
e-mail: ftsimp@ucy.ac.cy
URL: <http://www.ucy.ac.cy/~ftsimp>

Περίληψη

Στην παρούσα ανακοίνωση επιχειρείται μια γνωριμία με τη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου, μέσω της παράθεσης δεδομένων που αφορούν την λειτουργία της. Περιγράφονται οι νέες υπηρεσίες που έχουν αναπτυχθεί πρόσφατα, οι άξονες ανάπτυξης για την περαιτέρω κάλυψη των μαθησιακών και πληροφοριακών αναγκών του Πανεπιστημίου Κύπρου και οι προοπτικές συμβολής της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου στην ανάπτυξη και συνεργασία των Κυπριακών Βιβλιοθηκών.

Πρωταρχική αποστολή της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου αποτελεί η εξυπηρέτηση των μαθησιακών και πληροφοριακών αναγκών των μελών της Ακαδημαϊκής κοινότητας, τα οποία ανέρχονται σε 3800 περίπου ενεργούς χρήστες (φοιτητές, διδάσκοντες, ερευνητές). Η βιβλιοθήκη είναι ωστόσο ανοιχτή στους εξωτερικούς χρήστες, αφού ήδη αριθμούν περισσότερα από 700 μέλη. Τα θεματικά αντικείμενα που καλύπτονται είναι κυρίως αυτά που θεραπεύονται από τα Τμήματα που ήδη λειτουργούν στο Πανεπιστήμιο. Η συλλογή περιλαμβάνει: 220.000 βιβλία, εκ των οποίων μόνον 40.000 καταλογογραφημένα, προσβάσιμα μέσω του διαδικτύου (web-OPAC) και αξιοποιήσιμα, 3.500 τίτλους περιοδικών, εκ των οποίων 1.650 τρέχοντες, πρόσβαση σε 3.500 ηλεκτρονικά περιοδικά (κυρίως λόγω της συμμετοχής στην Κοινοπραξία Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών HEAL-Link), 50 βάσεις δεδομένων, πρόσβαση σε 200.000 ηλεκτρονικά βιβλία συγκεντρωμένα σε 100 νοερές συλλογές (virtual collections) στο διαδίκτυο και 300 χρήσιμες συνδέσεις σε ιστότοπους οργανωμένες σε δομημένα ευρετήρια, 1.500 τίτλους εκπαιδευτικών πολυμέσων, μουσικών δίσκων σε CD-ROM, βιντεοταινιών, δισκετών, κασετών, μικροταινιών (microfilms) κλπ. οπτικοακουστικού υλικού.

Την περίοδο 2000-2001 αναπτύχθηκαν νέες υπηρεσίες και επιλύθηκαν πολλά από τα χρόνια προβλήματα της Βιβλιοθήκης, όπως: δημιουργία ψηφιακής-νοερής βιβλιοθήκης (digital-virtual library) και εξασφάλιση πρόσβασης από όλο το πανεπιστημιακό δίκτυο, διόρθωση και συντήρηση των αρχείων καθιερωμένων όρων του ηλεκτρονικού καταλόγου, εξεύρεση νέων γραφειακών χώρων και βιβλιοστασιών, εγκατάσταση συστήματος κινητών ραφιών, αναταξίθεση της συλλογής περιοδικών, ένταξη στην Κοινοπραξία HEAL-Link, έναρξη της αναδρομικής καταλογογράφησης με στελέχωση και εκπαίδευση ομάδας καταλογογράφων, λειτουργία των δύο παραρτημάτων (Τουρκικών Σπουδών και Ερευνητικής Μονάδας Αρχαιολογίας), εγκατάσταση αντικλεπτικών συστημάτων, συστηματική επιμόρφωση του προσωπικού με συμμετοχή σε σειρά εξωτερικών σεμιναρίων και συνεδρίων (συνολικά 37 αποστολές 17 ατόμων), οργάνωση προγράμματος δια βίου εκπαίδευσης του προσωπικού με την έναρξη εσωτερικών σεμιναρίων αλληλο-επιμόρφωσης, επέκταση των υπηρεσιών ηλεκτρονικής πληροφόρησης σε τυφλούς και άτομα με προβλήματα όρασης με την εγκατάσταση προσαρμοσμένων σταθμών και τη δημιουργία εναλλακτικού (ψηφιακού) υλικού, λογιστική παρακολούθηση προϋπολογισμών (δαπανών και εσόδων), κλπ.

Υπολείπονται ακόμη αρκετά για την ολοκλήρωση των στόχων της Βιβλιοθήκης. Τομείς όπως: ο πληροφοριακός (θεματική βιβλιογραφική κάλυψη), της Εκπαίδευσης και Υποστήριξης Χρηστών, της Συντήρησης Έντυπου Υλικού, της Ανάπτυξης Εφαρμογών είτε απουσιάζουν εντελώς είτε βρίσκονται στα πρώτα τους στάδια.

Οι προκλήσεις της επερχόμενης «Κοινωνίας της Πληροφορίας», οι συνέπειες του ακολουθούμενου στο Πανεπιστήμιο Κύπρου εκπαιδευτικού μαθητοκεντρικού συστήματος των μαθημάτων επιλογής και το μαθησιακό υπόδειγμα της πολλαπλής βιβλιογραφίας και της

---

¹ Ανακοίνωση στο 1ο Συνέδριο Κυπριακών Βιβλιοθηκών, Λευκωσία, 2/11/2001

απουσίας μοναδικού συγγράμματος, καθιστούν τη Βιβλιοθήκη κομβικό σημείο στη μαθησιακή διαδικασία των φοιτητών του Πανεπιστημίου Κύπρου. Η βιβλιοθήκη οφείλει να μετεξελιχθεί πολύ γρήγορα σε «κέντρο μαθησιακών πόρων» όπου ένας βασικός άξονας των δραστηριοτήτων θα είναι η εξασφάλιση *πληροφοριακής παιδείας* (information literacy) στους χρήστες. Το προσωπικό της Βιβλιοθήκης, υπάρχον και νέο, οφείλει να αποκτήσει τις κατάλληλες δεξιότητες, γνώσεις και αντιλήψεις για να μπορέσει η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου να προσαρμοστεί στις απαιτήσεις της νέας εποχής και να επιτελέσει το έργο της .

Η όσο το δυνατό ταχύτερη διευθέτηση των θεμάτων εσωτερικής λειτουργίας της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου (επαρκής στελέχωση, εδραίωση ή ανάπτυξη νέων υπηρεσιών ηλεκτρονικής πληροφόρησης, ολοκλήρωση αναδρομικής καταλογογράφησης κλπ) θα της επιτρέψει να στραφεί απερίσπαστα και με την υποστήριξη των υπόλοιπων βιβλιοθηκών στη Κύπρο. Υπάρχει έδαφος για συνεργασία με στόχο την οργάνωσή τους και την παραγωγή κοινών πληροφοριακών προϊόντων και υπηρεσιών (καταλογογράφηση υλικού, συλλογικοί κατάλογοι, διαδανεισμός, συντονισμένες αγορές και προσβάσεις σε πηγές κλπ). Τα πρώτα βήματα έχουν ήδη γίνει. Για μια επιτυχή και καρποφόρα συνεργασία απαιτείται όμως η εκπλήρωση ορισμένων ευνόητων προϋποθέσεων από πλευράς βιβλιοθηκών, όπως: η επαρκής στελέχωση των βιβλιοθηκών, η εξασφάλιση υπολογιστικού και διαδικτυακού εξοπλισμού, ο εφοδιασμός τους με υπολογιστικό πρόγραμμα διαχείρισης βιβλιοθήκης που ακολουθεί τα διεθνή πρότυπα, η εξασφάλιση συστηματικής τεχνικής υποστήριξής τους, η σύνδεση στο διαδίκτυο, κλπ. Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου θα μπορεί να συμβάλλει σημαντικά με τη μεταφορά της συσσωρευόμενης τεχνογνωσίας της.

Αποστολή

Πρωταρχική αποστολή της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου είναι η **εξυπηρέτηση των αναγκών μάθησης και πληροφόρησης της Ακαδημαϊκής Κοινότητας** (προπτυχιακοί και μεταπτυχιακοί φοιτητές, καθηγητές, ερευνητές και διοικητικό προσωπικό), ενώ μέσα στους σκοπούς της είναι και η κάλυψη των αναγκών πληροφόρησης της ευρύτερης επιστημονικής κοινότητας της χώρας.

Χρήστες

Οι υπηρεσίες της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου απευθύνονται σε ένα σύνολο **4.500** περίπου ενεργών μελών-χρηστών, εκ των οποίων: 2.800 είναι φοιτητές, 300 ακαδημαϊκοί, 350 μεταπτυχιακοί, 150 διοικητικοί και ένας συνεχώς αυξανόμενος αριθμός εξωτερικών χρηστών της ευρύτερης επιστημονικής κοινότητας της Κύπρου (ερευνητές-μελετητές, εκπαιδευτικοί κλπ.). Η χρήση των αναγνωστηρίων, των βιβλίων και περιοδικών ανοικτής πρόσβασης καθώς και η ψηφιακή βιβλιοθήκη είναι διαθέσιμα και από εξωτερικούς χρήστες, οι οποίοι δεν ανήκουν στο Πανεπιστήμιο Κύπρου. Για εξωτερικούς χρήστες που επιθυμούν να αποκτήσουν δικαίωμα δανεισμού βιβλίων, απαιτείται ετήσια συνδρομή μέλους αφού εγκριθεί η αίτηση τους από το Διευθυντή Βιβλιοθήκης. Η Βιβλιοθήκη έχει πρόσφατα εγκαταστήσει τον κατάλληλο εξοπλισμό για την εξυπηρέτηση τυφλών και χρηστών με προβλήματα όρασης.

Η ετήσια **κίνηση** που παρουσιάζει η Βιβλιοθήκη συμπυκνώνεται στα παρακάτω μεγέθη:

- **40.000** δανεισμοί βιβλίων,
- **2.000 - 8.000** βιβλία δανεισμένα σε κάθε χρονική στιγμή,
- **1.200** διαδανεισμοί (άρθρα και βιβλία) από το εξωτερικό.
- **1.000** ώρες πρόσβασης στις εγκατεστημένες εντός της βιβλιοθήκης βάσεις δεδομένων.

Επιστημονικά αντικείμενα που καλύπτει η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου

Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου καλύπτει κατ' αρχήν τα επιστημονικά αντικείμενα τα οποία θεραπεύονται από τα Τμήματα του Πανεπιστημίου Κύπρου, ήτοι:

Αρχαιολογία, Αγγλική και Γαλλική Γλώσσα και Λογοτεχνία, Βιβλιοθηκονομία και Επιστήμη Πληροφόρησης, Βυζαντινή και Νεοελληνική Φιλολογία, Διοικητική Επιστήμη, Ελληνική Λογοτεχνία, Επιστήμες της Αγωγής, Ιστορία, Κλασικές Σπουδές και Φιλοσοφία, Κοινωνιολογία, Λογιστική, Μαθηματικά, Έρευνα ανάλυση αγοράς (Μάρκετινγκ), Μηχανική, Οικονομικά, Περιβάλλον, Πληροφορική, Πολιτικές Επιστήμες, Στατιστική, Τουρκικές Σπουδές, Φιλοσοφία, Φυσική, Χημεία, Χρηματοοικονομική, Ψυχολογία.

Ωστόσο, λόγω της συμμετοχής της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου στη Κοινοπραξία Ελληνικών ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών HEAL-Link υπάρχει πρόσβαση στο πλήρες κείμενο και άλλων επιστημονικών πεδίων όπως π.χ. 800+ ηλεκτρονικών περιοδικών Ιατρικής, Βιολογίας, και άλλων επιστημών. Το υλικό αυτό μπορούν να το αξιοποιήσουν τόσο οι επιστήμονες του βιοϊατρικού τομέα όσοι και οι βιβλιοθηκονόμοι των αντίστοιχων οργανισμών.

Προσωπικό

Στη Βιβλιοθήκη απασχολούνται:

- **17** άτομα ως μόνιμο προσωπικό, εκ των οποίων 6 με σπουδές Βιβλιοθηκονομίας (4 εκ των οποίων με μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών).
- **1** πληροφορικός
- **15-17** εργοδοτούμενοι φοιτητές μερικής απασχόλησης.
- **4-8** άτομα πλήρους απασχόλησης με μίσθωση υπηρεσιών.

Εντός του 2001 αναμένεται η πρόσληψη **7** εγκεκριμένων νέων θέσεων για την κάλυψη μέρους των αναγκών στελέχωσης υφιστάμενων υπηρεσιών αλλά και ανάπτυξης νέων υπηρεσιών. Συνολικά σήμερα απασχολούνται **34** άτομα πλήρους απασχόλησης και 17 φοιτητές μερικής απασχόλησης. 16 εξ αυτών απασχολούνται στην αναδρομική καταλογογράφηση.

Υπηρεσίες που προσφέρει η Βιβλιοθήκη:

Ανοικτή για το κοινό, Δανειστική, Φωτοτυπίες, Διαδανεισμός (ILL), Πρόσβαση για άτομα με ειδικές ανάγκες, Πρόσβαση στο Διαδίκτυο, Μεγαλογράμματο υλικό για άτομα με περιορισμένη όραση, Ηλεκτρονικά βιβλία και περιοδικά, Αυτοματοποιημένο κατάλογο, Πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων.

Ειδικές Συλλογές:

1. Κυπρολογική Συλλογή.
2. Συλλογή Browning (Ελληνική Γραμματεία, Ιστορία)
3. Δωρεά Dakin (Νεότερη Ελληνική Ιστορία)
4. Συλλογή Πάλλα.(Βυζαντινολογία)
5. Συλλογή Halasi-Khun Tibor (Τουρκολογικά).
6. Συλλογή Tieze Andreas (Τουρκολογικά).
7. Συλλογή Bazin Louis (Τουρκολογικά).
8. Δωρεά Δημητσόπουλου (3.000 παλαιά βιβλία 16-19^{ος} αιώνας)
9. Κυπριακές εφημερίδες προηγούμενου αιώνα
10. Χειρόγραφα: 3

Σύστημα ταξινόμησης

Το ακολουθούμενο σύστημα ταξινόμησης είναι αυτό της Βιβλιοθήκης του Κογκρέσου (LCCS: Library of Congress Classification System), με βάση το οποίο είναι ταξιθετημένο το βιβλιακό υλικό στα ράφια. Η ταξιθέτηση των περιοδικών έχει οργανωθεί με βάση γενικές κατηγορίες του LCCS και αλφαβητική ταξιθέτηση κατά τίτλο περιοδικού εντός κάθε κατηγορίας. Οι τόμοι των περιοδικών είναι ταξιθετημένοι σε σύστημα κινητών μεταλλικών ραφιών, τα οποία εγκαταστάθηκαν πρόσφατα (2001).

Για την καταλογογράφηση όλων των μορφών του υλικού και των πηγών (έντυπων, ηλεκτρονικών, οπτικοακουστικών κλπ) ακολουθούνται οι κανόνες του AACR2 (Anglo-American

Catalogue Rules, second edition). Το ακολουθούμενο μορφότυπο στον αυτοματοποιημένο σύστημα της Βιβλιοθήκης είναι το UNIMARC

Μηχανογράφηση της Βιβλιοθήκης:

Από την πρώτη ημέρα λειτουργίας της, το 1992, το σύνολο των βασικών λειτουργιών της Βιβλιοθήκης, ήτοι: παραγγελίες, αγορές, παραλαβές, τιμολογήσεις, καταλογογράφηση, κυκλοφορία υλικού, παρακολούθηση τευχών περιοδικών και βάσεων δεδομένων σε οπτικούς δίσκους, πραγματοποιούνται μέσω αυτοματοποιημένου (ηλεκτρονικού) συστήματος διαχείρισης. Δεν χρησιμοποιήθηκαν ποτέ έντυποι δελτιοκατάλογοι (καρτέλες). Το αυτοματοποιημένο σύστημα διαχείρισης της Βιβλιοθήκης είναι το ADVANCE/GEAC. Διαθέτει το πρότυπο Z39.50 το οποίο επιτρέπει την πρόσβαση σε καταλόγους (OPAC) άλλων βιβλιοθηκών από τις οποίες γίνεται εντατική μεταφορά εγγραφών (MELVYL, LC, ΑΠΘ, κλπ.)

Μέχρι σήμερα έχουν καταλογογραφηθεί 40.000 βιβλία, ενώ το Φεβρουάριο 2001 ξεκίνησε μια Ηράκλεια προσπάθεια για να ολοκληρωθεί η αναδρομική καταλογογράφηση των υπόλοιπων 170.000 βιβλίων στα επόμενα 3-4 χρόνια. Από το σύστημα παρακολουθούνται και η παραλαβή τευχών 1700 περιοδικών.

Χρηματοδότηση Βιβλιοθήκης:

Τα κονδύλια δαπανών του Προϋπολογισμού που διαχειρίζεται η βιβλιοθήκη περιλαμβάνουν:

- 402. Αγορά βιβλίων, συνδρομές περιοδικών και βάσεων δεδομένων. υλικού βιβλιοθήκης (κεντρικό κονδύλι) η διαδικασία κατανομής του αναφέρθηκε προηγουμένως. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το 2001 το συγκεκριμένο κονδύλι ανήλθε στις 670.000 ΛΚ. Τον ίδιο χρόνο ένα ποσοστό αφιερώθηκε για την έναρξη της αναδρομικής καταλογογράφησης με μίσθωση υπηρεσιών.
- 422. Μηχανογραφικό εξοπλισμό αποκλειστικά για την αγορά και ανανέωση υπολογιστών και λογισμικού για χρήση από τη Βιβλιοθήκη. Εννοείται βέβαια ότι δεν υπάρχουν κλεψίτυπα αντίγραφα προγραμμάτων στους σταθμούς εργασίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.
- 403. Εξοπλισμός Βιβλιοθήκης (πλην μηχανογραφικού) όπως π.χ. μηχανήματα, συστήματα κινητών ραφιών, αντικλεπτικά συστήματα κλπ.

Επιπλέον στη βιβλιοθήκη αναλογεί κάθε χρόνο:

- Ένα κονδύλι της τάξεως των 20.000-36.000 ΛΚ για αμοιβές μερικώς απασχολούμενων φοιτητών (20-30 ώρες εβδομαδιαίως έκαστος) του Πανεπιστημίου Κύπρου σε βοηθητικές εργασίες στη Βιβλιοθήκη. Σημειώνεται ότι ο θεσμός του εργοδοτούμενου φοιτητή ισχύει για όλες τις Υπηρεσίες του Πανεπιστημίου Κύπρου.
- Ένα (μικρό) κονδύλι για επιμόρφωση του προσωπικού της Βιβλιοθήκης, συμμετοχή σε συνέδρια, σεμινάρια κλπ.

Όσον αφορά τα **έσοδα** που προκύπτουν από τη λειτουργία της Βιβλιοθήκης, τα οποία από το 2000 τα διαχειρίζεται κατ' αποκλειστικότητα ο Διευθυντής Βιβλιοθήκης, χρησιμοποιούνται για να συμπληρώνουν πιθανά κενά του προϋπολογισμού ή ανεπάρκειες (π.χ. συμμετοχή σε συνέδρια, εκπαιδεύσεις, ταξίδια, μίσθωση υπηρεσιών κλπ) και περιλαμβάνουν:

- Έσοδα από **εγγραφές και συνδρομές εξωτερικών μελών**. Αφορά εξωτερικά μέλη που πληρώνουν ετήσια συνδρομή. Η βιβλιοθήκη είναι ανοικτή και ελεύθερης πρόσβασης για εξωπανεπιστημιακούς ερευνητές και κοινό. Για την απόκτηση, ωστόσο, δικαιώματος δανεισμού βιβλίων οι εξωτερικοί χρήστες πρέπει να υποβάλλουν αίτηση προς έγκριση στο Διευθυντή Βιβλιοθήκης.
- Έσοδα από την διάθεση καρτών για χρήση φωτοτυπικών μηχανών.
- Πρόστιμα εκπρόθεσμης επιστροφής βιβλίων. Τον τελευταίο ενάμισι χρόνο πρόστιμα καταβάλλουν **όλοι** οι εκπρόθεσμοι χρήστες (των ακαδημαϊκών συμπεριλαμβανομένων).
- Έσοδα από το διαδανεισμό.

Οργάνωση Υλικού και Πηγών

Τα δύο τελευταία χρόνια η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου κατέστη ουσιαστικά μία πλήρως ηλεκτρονική (ως προς τη λειτουργία της) και **υβριδική** (ως προς το περιεχόμενο) βιβλιοθήκη (hybrid library), αφού περιλαμβάνει στις συλλογές της έντυπο, ψηφιακό, οπτικοακουστικό υλικό καθώς και δυνατότητες παραγωγής υλικού αφής σε γραφή Braille για τους τυφλούς χρήστες. Από τον Οκτώβριο 2000 η Βιβλιοθήκη δημιούργησε τα βασικά υποσυστήματα και τις Υπηρεσίες Ηλεκτρονικής Πληροφόρησης μέσω της **ψηφιακής-νοερής βιβλιοθήκης της (digital –virtual library)**, ήτοι:

- Αυτοματοποιημένο Κατάλογο Δημόσιας Πρόσβασης (Web-OPAC).
- Υποσύστημα **3.500 Ηλεκτρονικών περιοδικών** πλήρους κειμένου.
- Υποσύστημα **30 βάσεων δεδομένων** εγκατεστημένων εντός Βιβλιοθήκης και ακόμη **20** εγκατεστημένων σε δικτυακούς ιστότοπους παραγωγών.
- Υποσύστημα **100 νοερών συλλογών** που περιλαμβάνουν **200.000 ηλεκτρονικά βιβλία, διδακτορικά** κ.α. σε ιστότοπους στο διαδίκτυο.
- Υποσύστημα **300** χρήσιμων δικτυακών συνδέσεων οργανωμένων σε δομημένα ευρετήρια.
- Σύνδεση με τον «Συλλογικό Κατάλογο Περιοδικών στις Ελληνικές Επιστημονικές και Τεχνολογικές Βιβλιοθήκες» (Παραγωγή ΕΚΤ: Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης στην Ελλάδα).

Όλα τα υποσυστήματα είναι **προσβάσιμα** από οποιοδήποτε σταθμό εργασίας (υπολογιστή) συνδεδεμένο με το **Πανεπιστημιακό δίκτυο** μέσω των ιστοσελίδων της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου (<http://library.ucy.ac.cy>). Οι ιστοσελίδες, οι οποίες ενημερώνονται σε καθημερινή σχεδόν βάση, περιλαμβάνουν επίσης πληροφορίες περιγραφικού τύπου, όπως όροι λειτουργίας της Βιβλιοθήκης, προσφερόμενες υπηρεσίες, ωράρια λειτουργίας, στοιχεία επικοινωνίας με το προσωπικό κλπ.

Κατανομή χώρων

Διοικητικά η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου αποτελεί μια ενιαία υπηρεσία πληροφόρησης, η οποία αναφέρεται στον Πρύτανη του Πανεπιστημίου Κύπρου. Η υπηρεσία δεν περιλαμβάνει τμηματικές βιβλιοθήκες. Ωστόσο λόγω έλλειψης διαθέσιμων χώρων είναι εξ ανάγκης διασκορπισμένη σε 8 διαφορετικά κτίρια:

- Κεντρική Βιβλιοθήκη,
- Πτέρυγα περιοδικών (αμφότερες εντός του κτιριακού συγκροτήματος στην οδό Καλλιπόλεως 75),
- Παράρτημα Λασιών (περιλαμβάνει Τουρκολογικό υλικό και τη Δωρεά της Παιδαγωγικής Ακαδημίας),
- Ερευνητική Μονάδα Αρχαιολογίας (Αρχαιολογικό υλικό, στο κτίριο της οδού Γλάδστωνος 12, Λευκωσία),
- Εργαστήριο Πελεγκάρη (Επέκταση του Βιβλιοστασίου της Κεντρικής Βιβλιοθήκης, Υπηρεσία Παραλαβών, Καταλογογράφησης,)
- Τρεις αποθηκευτικούς χώρους (Λυόμενα, Πλατάνη, αποθήκη Πανεπιστημιούπολης).

Η κτιριακή πολυδιάσπαση συνεπάγεται αυξημένες ανάγκες σε προσωπικό, προσωρινά μειωμένες προσφερόμενες υπηρεσίες, λιγότερες ώρες λειτουργίας ή/και συνδυασμό των προηγούμενων. Η κατάσταση αναμένεται να θεραπευτεί οριστικά με την οικοδόμηση του νέου κτιρίου της Βιβλιοθήκης στην Πανεπιστημιούπολη (πρόβλεψη 2005-2008).

Στο **υλικό και τις πληροφοριακές πηγές** της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου περιλαμβάνονται:

1. **200-220.000 τόμοι βιβλίων** εκ των οποίων 40.000 περιλαμβάνονται στον αυτοματοποιημένο κατάλογο δημόσιας πρόσβασης (OPAC: Online Public Access Catalogue). Η **ετήσια αύξηση** του αριθμού των βιβλίων που προστίθενται στη συλλογή

της Βιβλιοθήκης, ανέρχεται σε **10-12.000 τόμους**, προερχόμενη κυρίως από αγορές. Στον αριθμό αυτό δεν συμπεριλαμβάνονται πιθανές δωρεές.

2. **3.500 τίτλοι περιοδικών** εκ των οποίων **1.647** αποτελούν **τρέχουσες** συνδρομές σε ξενόγλωσσα περιοδικά και **160** σε ελληνόγλωσσα.
3. Δικαιώματα πρόσβασης σε **3.383+ ηλεκτρονικά περιοδικά**, ως αποτέλεσμα της ένταξης της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου στην Κοινοπραξία Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (HEAL-Link: Hellenic Academic Libraries Link).
4. **50 τίτλοι βάσεων δεδομένων**, εκ των οποίων **30** εγκατεστημένες τοπικά σε σύστημα ULTRANET δικτύωσης CD-ROM και **20** προσβάσιμες εξ αποστάσεως μέσω **INTERNET**.
5. Συνδέσεις σε **100 συλλογές 200.000 ηλεκτρονικών βιβλίων**, οργανωμένες και προσβάσιμες μέσα από τις ιστοσελίδες της βιβλιοθήκης.
6. Δομημένο ευρετήριο χρήσιμων συνδέσεων
7. **1.500** τίτλοι εκπαιδευτικών πολυμέσων, μουσικών δίσκων σε CD-ROM, βιντεοταινιών, δισκετών, κασετών, μικροταινιών (microfilms) κλπ. οπτικοακουστικού υλικού.

Επέκταση των υπηρεσιών της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου για τυφλούς χρήστες και άτομα με προβλήματα όρασης

Πρόσφατα έγινε η εγκατάσταση δύο προσαρμοσμένων σταθμών εργασίας εξοπλισμένων με ειδικές συσκευές και λογισμικό. Επιτρέπει την χρήση της ψηφιακής βιβλιοθήκης από ΑΠΟ χωρίς τη μεσολάβηση τρίτων. Το όλο εγχείρημα είναι αποτέλεσμα της συμμετοχής της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου στο Ευρωπαϊκό έργο **Accelerate** / Leonardo da Vinci. Στο ίδιο πρόγραμμα συμμετείχαν εκτός από τη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου, η βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, η εταιρία συμβούλων Polyplano Euroconsultants, η **Κυπριακή Βιβλιοθήκη**, το Πανεπιστήμιο Graz, Linz, η Ομοσπονδία Ολλανδικών Βιβλιοθηκών για Τυφλούς, συνεργαστήκαμε επίσης με την Παγκύπρια Οργάνωση Τυφλών και τη Σχολή Τυφλών της Λευκωσίας.

Το πρόγραμμα συνέπεσε με την έναρξη των προσπαθειών για δημιουργία ψηφιακής –νοερής βιβλιοθήκης. Στο Πανεπιστήμιο φοιτούσε μικρός μεν αριθμός ατόμων με προβλήματα όρασης αλλά με διαφορετικές ικανότητες το καθένα: γνώστες Braille, χρήστες υπολογιστών, ακουστικοί χρήστες, κλπ. Έπρεπε να υιοθετηθεί ένας τύπος-μορφή που να καλύπτει όλους τους χρήστες. Αποφασίστηκε η προσαρμογή της ψηφιακής βιβλιοθήκης ώστε να είναι προσβάσιμη από ΑΠΟ. Ότι μπορούν να κάνουν οι βλέποντες με τη ψηφιακή βιβλιοθήκη τώρα το κάνουν και οι ΑΠΟ. Στέλνουν και διαβάζουν e-mail, περιηγούνται στο INTERNET, κάνουν αναζητήσεις στον κατάλογο της βιβλιοθήκης, ανανεώνουν δανεισμούς βιβλίων, ερευνούν βάσεις δεδομένων, διαβάζουν άρθρα από ηλεκτρονικά περιοδικά, εντοπίζουν και μελετούν ηλεκτρονικά βιβλία. Χωρίς τη μεσολάβηση τρίτων. Η ανάγνωση γίνεται με τη βοήθεια της ανανεούμενης γραμμής Braille (Braille display) ή/και με μετατροπή του περιεχομένου της οθόνης σε ακουστικό αποτέλεσμα με τη βοήθεια του συνθέτη φωνής (speech synthesiser). Ο χρήστης ΑΠΟ έχει πλήρη έλεγχο του υπολογιστή. Το αποτέλεσμα της εργασίας του μπορεί να το εκτυπώσει σε γραφή Braille ή να το αποθηκεύσει σε δισκέτα και να το ακούσει ή να το διαβάσει αργότερα εδώ ή στο σπίτι του.

Προοπτικές ανάπτυξης της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Για να αναφερθούμε στις προοπτικές περαιτέρω ανάπτυξης της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου, πρέπει να διερευνήσουμε το πλαίσιο αυτής της ανάπτυξης. Το σχέδιο ανάπτυξης της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου λαμβάνει υπόψη τρεις βασικούς άξονες:

1. Τις επικρατούσες **τάσεις** στο χώρο των Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών και εν γένει το χώρο της επιστημονικής πληροφόρησης,
2. Τα δεδομένα και τους **προσανατολισμούς** του Πανεπιστημίου Κύπρου.
3. Τις συγκεκριμένες **συνθήκες** στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου.

1. Επικρατούσες τάσεις

Μέχρι την προηγούμενη δεκαετία η Βιβλιοθήκη εθεωρείτο ως χώρος συγκέντρωσης και διαχείρισης καταγεγραμμένων πληροφοριών και γνώσης. Μια τέτοια θεώρηση είναι πλέον παρωχημένη, αποτελεί μια στατική προσέγγιση του ρόλου της Βιβλιοθήκης, που πιθανά ανταποκρίνεται στην εποχή των έντυπων πληροφοριακών πόρων. Βρισκόμαστε σε μια πρώιμη φάση της **εποχής των πληροφοριών**. Τουλάχιστον στη φάση αυτή η Βιβλιοθήκη είναι ένας **χώρος** όπου λειτουργεί ένα **σύστημα** ανθρώπων, γνώσεων, διαδικασιών για την εξασφάλιση, οργάνωση και διαχείριση της καταγεγραμμένης γνώσης και πληροφορίας σε οποιαδήποτε διαθέσιμη **μορφή**: έντυπα, μικροταινίες, βιντεοταινίες, μαγνητικούς δίσκους, CD-ROM, INTERNET) και διάφορους **τύπους** βιβλία, περιοδικά, χάρτες, στατιστικές, εκθέσεις, διδακτορικές διατριβές, εφημερίδες, πρότυπα, και δυνατότητες πρόσβασης σε διάφορους **τόπους και ιστοτόπους** (ισόγειο Πανεπιστήμιο Κύπρου, παραρτήματα Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου, Ελλάδα, Ευρώπη, Αμερική).

2. Δεδομένα και Προσανατολισμοί του Πανεπιστημίου Κύπρου

Η Βιβλιοθήκη οφείλει να εξυπηρετεί πρωτίστως τις πληροφοριακές ανάγκες της Πανεπιστημιακής Κοινότητας. Οι ανάγκες αυτές διακρίνονται σχηματικά σε δύο κατηγορίες:

α). Εκπαιδευτικές

β). Ερευνητικές

Κατ' αρχήν, όσον αφορά την κάλυψη των **εκπαιδευτικών πληροφοριακών αναγκών**, αυτό που καθορίζει το ρόλο της Βιβλιοθήκης είναι το **μαθησιακό υπόδειγμα (learning model)**, το οποίο ακολουθείται από το Πανεπιστήμιο Κύπρου. Το υπόδειγμα αυτό συνίσταται κυρίως σε **διαλέξεις συνοδευόμενες από πολλαπλή βιβλιογραφία** (η οποία προτείνεται από το διδακτικό προσωπικό κάθε μαθήματος) και όχι από ένα μοναδικό σύγγραμμα.

Επιπλέον, το εκπαιδευτικό υπόδειγμα τείνει σε μια **μαθητοκεντρική προσέγγιση**, αφού κάθε φοιτητής μπορεί να σχηματίσει το δικό του περιεχόμενο σπουδών αποτελούμενο από μαθήματα που ανήκουν σε τέσσερις ομόκεντρους κύκλους-κατηγορίες μαθημάτων: υποχρεωτικά μαθήματα του συγκεκριμένου πτυχίου, μαθήματα υποχρεωτικής επιλογής εντός Τμήματος ή Σχολής, μαθήματα ελεύθερης επιλογής εκτός Σχολής, μαθήματα ξένης γλώσσας.

Ο συνδυασμός αφενός του μαθησιακού υποδείγματος (διαλέξεις με προτεινόμενη πολλαπλή βιβλιογραφία) και αφετέρου του εκπαιδευτικού υποδείγματος (μαθητοκεντρική προσέγγιση), συνεπάγεται τη δυνατότητα εξατομικευμένης σύνθεσης της ύλης (άρα και των πληροφοριακών αναγκών) κάθε φοιτητή. Η πραγματικότητα αυτή επηρεάζει καθοριστικά την αποστολή της Βιβλιοθήκης, καθιστώντας κεντρικό το ρόλο της στη μαθησιακή διαδικασία.

Τέλος, η πρόθεση του Πανεπιστημίου να αναπτύξει στο προσεχές μέλλον προγράμματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (distance learning), δια βίου εκπαίδευσης (life long learning) και ανοιχτού Πανεπιστημίου (open University) καθιστά την επέκταση και προσαρμογή των υπηρεσιών Βιβλιοθήκης στις νέες συνθήκες, βασική προϋπόθεση για την επιτυχία του εγχειρήματος.

Σε αυτού του είδους τα προγράμματα ο ρόλος της διδασκαλίας με βάση τη διάλεξη δεν είναι πρωταρχικός. Ένα μεγάλο μέρος της μαθησιακής διαδικασίας διεξάγεται κυρίως με πόρους και υπηρεσίες που οργανώνονται και διατίθενται από τη Βιβλιοθήκη σε συνεργασία με τους διδάσκοντες. Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου οφείλει να προετοιμαστεί έγκαιρα και με επάρκεια για την εκπλήρωση των εκπαιδευτικών στόχων του Πανεπιστημίου Κύπρου..

Όσον αφορά την κάλυψη των **ερευνητικών πληροφοριακών αναγκών**, ο ρόλος της Βιβλιοθήκης δεν πρέπει να εξαντλείται σε **τυπικό διαχειριστή** των πληροφοριακών πόρων, όπως είναι στην παρούσα φάση ανάπτυξης, αλλά να δρα ως ενδιάμεσος πληροφόρησης (information intermediary) εξασφαλίζοντας τους ερευνητές με τις αναγκαίες υπηρεσίες πληροφόρησης, την αναγκαία βιβλιογραφική υποστήριξη, δημιουργία προφίλ ερευνητικών ενδιαφερόντων, αυτόματη τακτική ενημέρωση (SDI).

Με την επέκταση διαδικτύου, και του ψηφιακού υλικού οι πληροφορίες είναι διαθέσιμες «κάπου εκεί» (βιβλιοθήκες, ιστότοποι, οργανισμούς). Το ζητούμενο είναι πώς τις εντοπίζουν οι χρήστες. Αποστολή της βιβλιοθήκης είναι πλέον η αντιμετώπιση **πληροφοριακού αναλφαβητισμού**, ή μιλώντας θετικά η εξασφάλιση **πληροφοριακής παιδείας**.

Περνώντας στη ψηφιακή εποχή, η νέα επικρατούσα φιλοσοφία, η οποία επηρεάζει την κύρια αποστολή και το ρόλο της Βιβλιοθήκης, επιβάλλει τη μετατροπή της Βιβλιοθήκης σε *Κέντρο Μαθησιακών Πόρων (Learning Resources Centre)*.

Ο ρόλος της Βιβλιοθήκης δεν περιορίζεται στον εντοπισμό, συγκέντρωση και διαχείριση (έντυπου κυρίως) υλικού, αλλά επεκτείνεται στο Κέντρο, όπου οι χρήστες **κυρίως μαθαίνουν πως να αναπτύσσουν αυτόνομα των πληροφοριακών δεξιοτήτων τους**. Οι δεξιότητες αυτές, εν συντομία, ορίζονται ως ακολούθως:

- Προσδιορισμός - **εντοπισμός** συναφών πληροφοριακών πόρων,
- **Διαμόρφωση στρατηγικών αναζήτησης** (search strategies formulating),
- **Τεχνικές** αναζήτησης σε περιβάλλοντα διαφορετικών συστημάτων,
- **Αξιολόγηση και διαχείριση** ανακτημένων πληροφοριών.

Η συνύπαρξη των παραπάνω δεξιοτήτων συμπυκνώνεται στον όρο **πληροφοριακή παιδεία (information literacy)**. Η υπολογιστική παιδεία (computer literacy), (τεχνικοστραφής προσέγγιση), αποτελεί προαπαιτούμενο για την πληροφοριακή παιδεία, η οποία αποτελεί ευθύνη της Βιβλιοθήκης (περιεχομενοστραφής προσέγγιση - content oriented).

3. Οι συγκεκριμένες συνθήκες στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου

Στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου, είχαν αναπτυχθεί οι βασικές λειτουργίες και υπηρεσίες που προβλέπονται στο σχέδιο ανάπτυξης ήτοι: παραγγελίες, παραλαβές, δανεισμός, διαδανεισμός, παρακολούθηση συνδρομών, τυπική λογιστική παρακολούθηση πληρωμών.

Κατά το διάστημα 2000-2001 αναπτύχθηκαν νέες λειτουργίες και υπηρεσίες στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου, όπως:

- Διόρθωση και συντήρηση των αρχείων καθιερωμένων όρων του καταλόγου,
- Έναρξη αναδρομικής καταλογογράφησης 170.000 βιβλίων με δημιουργία ομάδας 20 καταλογογράφων, οι οποίοι εκπαιδεύτηκαν από το προϋπάρχον προσωπικό,
- Δημιουργία ψηφιακής βιβλιοθήκης (<http://library.ucy.ac.cy>),
- Δημιουργία και συστηματική ενημέρωση ιστοσελίδων της Βιβλιοθήκης,
- Λογιστική παρακολούθηση προϋπολογισμών (δαπανών και εσόδων), οργάνωση ουσιαστικού και συστηματικού ελέγχου τιμολογίων και σύγκριση τιμών,
- Συμμετοχή σε κοινοπρακτικά σχήματα (HEAL-Link, Κυπριακό Δίκτυο Βιβλιοθηκών),
- Καθιέρωση πολιτικής και συστηματική είσπραξη προστίμων εκπρόθεσμων επιστροφών και αξιοποίηση εσόδων Βιβλιοθήκης,
- Συστηματική επιμόρφωση προσωπικού σε χρήση λογισμικών προγραμμάτων (συμμετοχή 17 ατόμων σε 37 εκπαιδεύσεις), παρακολούθηση συνεδρίων από το προσωπικό,
- Έναρξη τακτικών εβδομαδιαίων εσωτερικών σεμιναρίων του προσωπικού (15), Από άποψη τεχνογνωσίας, στο χώρο της πληροφόρησης δεν ισχυρίζεται κανείς ότι τα γνωρίζει όλα. Μπορεί να ισχυριστεί όμως ότι μπορεί **να μάθει** τα περισσότερα. Πραγματικότητα σε ένα χώρο που αλλάζει σχεδόν κάθε βδομάδα συνεχής επιμόρφωση του προσωπικού με εσωτερικά και εξωτερικά σεμινάρια, συνέδρια και βέβαια **αυτομόρφωση**. Το ωράριο Δεν τελειώνει στις 2:30.
- Ολοκλήρωση του Ευρωπαϊκού έργου ACCELERATE και εγκατάσταση 2 προσαρμοσμένων σταθμών εργασίας για τυφλούς και άτομα με προβλήματα όρασης (συνεργασία με το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας),
- Συνεργασία με διδάσκοντες και υπηρεσίες για εξασφάλιση ψηφιακού υλικού για τυφλούς χρήστες,
- Εγκατάσταση κινητών ραφιών μήκους 2.050 τρεχούμενων μέτρων στο παράρτημα Περιοδικών και αναταξίθτηση της συλλογής με την έκτακτη εργοδότηση φοιτητών,
- Συστηματική και πλήρης λειτουργία δύο παραρτημάτων της Βιβλιοθήκης (Τμήμα Τουρκικών Σπουδών, Ερευνητική Μονάδα Αρχαιολογίας),

- Εξασφάλιση νέων χώρων για γραφεία και βιβλιοστάσια συνολικού επιπέδου 340 τμ.,
- Συνεργασία με τμήματα του Πανεπιστημίου και εκτέλεση κοινών έργων (ανάπτυξη εφαρμογής Z39.50),
- Συγκριτική αποτίμηση (benchmarking) των υπηρεσιών και της οργάνωσης της Βιβλιοθήκης με 6 ακόμη βιβλιοθήκες Πανεπιστημίων της Κοινοπολιτείας (ACU: Association of Commonwealth Universities), κλπ.

Παρά τη σημαντική πρόοδο που σημειώθηκε, η οποία πρέπει να ομολογήσουμε ότι αναγνωρίζεται με κάθε ευκαιρία από τους ακαδημαϊκούς, ένας αριθμός υπηρεσιών βρίσκεται προς το παρόν, στα πρώτα τους βήματα όπως:

- Μέτρηση χρήσης πληροφοριακών πηγών και αξιολόγηση δαπανών (καταγραφή χρήσης έντυπων περιοδικών, χρήση βάσεων δεδομένων),
- Συντήρηση παλαιού βιβλιακού υλικού (πρόσφατη πρόσληψη ειδικού),
- Λειτουργία γραφείου βοήθειας χρηστών,
- Δημιουργία εκπαιδευτικών πακέτων και εγχειριδίων χρήσης προσαρμογή και μεταφορά τους στις ιστοσελίδες της Βιβλιοθήκης
- Οργάνωση ιστοσελίδων με βιβλιογραφίες μαθημάτων (πυλοτικά βήματα),
- Δημιουργία μαθησιακού περιβάλλοντος στη Βιβλιοθήκη,
- Σύνταξη γραπτών διαδικασιών των λειτουργιών στο πλαίσιο του Πανεπιστημίου Κύπρου για Διαχείρισης Ολικής Ποιότητας κλπ.

Έχει ήδη προγραμματιστεί και οργανώνεται σταδιακά η ολοκλήρωση και η ανάπτυξη των υπηρεσιών που προσφέρονται από κάθε σύγχρονη ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη, αλλά απουσιάζουν ακόμη από τη Βιβλιοθήκη, ήτοι:

- Συστηματική υποστήριξη και εκπαίδευση χρηστών με τη δημιουργία τομέα εκπαίδευση χρηστών
- Υπηρεσία θεματικής βιβλιογραφικής υποστήριξης,
- Οργάνωση και προβολή εσωτερικά παραγόμενων επιστημονικών δημοσιεύσεων από τους ακαδημαϊκούς και μεταπτυχιακούς του Πανεπιστημίου Κύπρου,
- Αναδρομική καταλογογράφηση (συνέχεια, ένταση, παραγωγικότερη διαδικασία),
- Ολοκλήρωση υπηρεσιών ηλεκτρονικής πληροφόρησης και υποσυστημάτων ψηφιακής βιβλιοθήκης, ψηφιοποίηση παλαιού βιβλιακού υλικού
- Δημιουργία ψηφιακού υλικού (κειμενικού ή/και ακουστικού) για άτομα περιορισμένης όρασης και τυφλούς
- Εξασφάλιση αναλογικά σταθερού προϋπολογισμού ώστε να καλύπτονται:
  - ο Οι πληροφοριακές ανάγκες των νέων Σχολών - τμημάτων – προγραμμάτων,
  - ο Οι αυξήσεις τιμών των επιστημονικών περιοδικών
  - ο Η απόκτηση πρόσβασης σε βάσεις δεδομένων (με συνεργασίες)
- Συμβολή στην ανάπτυξη των Κυπριακών βιβλιοθηκών αποτέλεσμα της τεχνολογίας που συγκεντρώνεται στη Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Προοπτικές συνεργασίας για την ανάπτυξη των Κυπριακών βιβλιοθηκών

Το υπόδειγμα της «Αλεξανδρινής Βιβλιοθήκης», δηλαδή της συγκέντρωσης όλης της διαθέσιμης γνώσης σε ένα χώρο, δεν ανταποκρίνεται στην σημερινή πραγματικότητα, κυρίως λόγω της πληθώρας και του ρυθμού ανάπτυξης νέας γνώσης. Στη σύγχρονη βιβλιοθήκη η πλάστιγγα γέρνει σταδιακά κυρίως προς την **πρόσβαση** σε πηγές πληροφόρησης. Η έννοια κλειδί εδώ είναι η **Συνεργασία**. Η βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου εφαρμόζοντας αυτή την αρχή έχει επιτύχει μέχρι τώρα:

- Συνεργασία με ομόλογα ιδρύματα (HEAL-Link) στην Ελλάδα (Μάιος 2000). Το άμεσο αποτέλεσμα της συμμετοχής της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου στην κοινοπραξία Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών είναι να συμμετέχει με 200

περιοδικά να πληρώνει τα 200 περιοδικά και να εξασφαλίζει πρόσβαση σε 3000. Η ρήση «η ισχύς εν τη ενώσει» έχει ισχύ και στην προκειμένη περίπτωση.

- Συνεργασία με συμμετοχή στο Συλλογικό Κατάλογο Περιοδικών με τις 240 ελληνικές E&T βιβλιοθήκες (1997),
- Συνεργασία στο Δίκτυο Διαδανεισμού Ελληνικών Βιβλιοθηκών (1997) που αναπτύχθηκε και συντονίζεται από το ΕΚΤ/Αθήνα για online διαδανεισμό=ανταλλαγή υλικού από 135 βιβλιοθήκες και 15.000 τίτλους περιοδικών.
- Συνεργασία για την καταλογογράφηση υλικού από ηλεκτρονικούς καταλόγους άλλων βιβλιοθηκών (Ελλάδα, Αμερική, κλπ.)
- Συνεργασία με Κυπριακές Βιβλιοθήκες για την από κοινού αγορά βάσεων δεδομένων (Δίκτυο Κυπριακών Βιβλιοθηκών)
- Συνεργασία αποτίμηση παρεχόμενων υπηρεσιών (ACU: Association of Commonwealth Universities) 2001.

Η όσο το δυνατό ταχύτερη διευθέτηση των θεμάτων εσωτερικής λειτουργίας της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου (επαρκής στελέχωση, εδραίωση ή ανάπτυξη νέων υπηρεσιών ηλεκτρονικής πληροφόρησης, ολοκλήρωση αναδρομικής καταλογογράφησης κλπ) θα της επιτρέψει να στραφεί απερίσπαστα και με την υποστήριξη των υπόλοιπων βιβλιοθηκών στη Κύπρο. Υπάρχει έδαφος για συνεργασία με στόχο την οργάνωσή τους και την παραγωγή κοινών πληροφοριακών προϊόντων και υπηρεσιών (καταλογογράφηση υλικού, συλλογικοί κατάλογοι, διαδανεισμός, συντονισμένες αγορές και προσβάσεις σε πηγές κλπ). Τα πρώτα βήματα έχουν ήδη γίνει:

- Η αναδρομική καταλογογράφηση, η οποία έχει ήδη αρχίσει, θα επιτρέψει την αξιοποίηση όλου του βιβλιακού υλικού της συλλογής της βιβλιοθήκης. Απώτερο στόχο, ωστόσο, αποτελεί η μεταφορά τεχνογνωσίας στις υπόλοιπες Κυπριακές Βιβλιοθήκες, βασισμένη στην τεχνογνωσία και την ικανότητα της ομάδας καταλογογράφων, η οποία σχηματίζεται.
- Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου έχει πλέον αναπτύξει και οργανώσει σε σημαντικό βαθμό την νοερή-ψηφιακή της βιβλιοθήκη. Μέσα από τη διαδικασία αυτή συγκέντρωσε και αφομοιώνει τεχνογνωσία, η οποία απουσίαζε μέχρι τώρα. Άμεσο στόχο αποτελεί η δημιουργία επαρκούς ομάδας πληροφορικών και βιβλιοθηκονόμων, που θα συνεχίσει και θα αναπτύξει περαιτέρω τις υπηρεσίες ηλεκτρονικής πληροφόρησης που έχουν ήδη δημιουργηθεί, καθώς και η συμβολή της στην αυτοματοποίηση των Κυπριακών Βιβλιοθηκών.

Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Κύπρου θα μπορεί να συμβάλλει σημαντικά με τη μεταφορά της συσσωρευόμενης τεχνογνωσίας της. Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι αυτή η προσπάθεια εμπίπτει στις κατά νόμο υποχρεώσεις της κρατικής **Κυπριακής Βιβλιοθήκης**. Εάν πιστεύουμε ότι η ύπαρξη Κυπριακής Βιβλιοθήκης καλύπτει πραγματικές ανάγκες, πρέπει να τύχει της ανάλογης ενίσχυσης. Η ενίσχυση δεν είναι μόνον η εξεύρεση χώρων. Είναι και εξασφάλιση κατάλληλου και επαρκούς προσωπικού, και ικανού προϋπολογισμού και αποτελεσματικών διαδικασιών. Δεν μπορούμε να βαδίζουμε πλησίτοι προς την «Κοινωνία των Πληροφοριών» χωρίς την εξασφάλιση της υποδομής που μια τέτοια πορεία απαιτεί, δηλαδή την στήριξη, την οργάνωση και την αξιοποίηση του πληροφοριακού περιεχομένου που υπάρχει ή παράγεται στην Κύπρο. Και τούτο είναι κύρια, αν όχι αποκλειστική, αρμοδιότητα και ευθύνη της Κυπριακής Βιβλιοθήκης.

Για μια επιτυχή και καρποφόρα συνεργασία μεταξύ των κυπριακών βιβλιοθηκών απαιτείται επίσης η εκπλήρωση ορισμένων ευνόητων προϋποθέσεων από πλευράς βιβλιοθηκών, όπως:

- Επαρκής στελέχωση των βιβλιοθηκών,
- Εξασφάλιση υπολογιστικού και διαδικτυακού εξοπλισμού,
- Εφοδιασμός τους με υπολογιστικό πρόγραμμα διαχείρισης βιβλιοθήκης που ακολουθεί τα διεθνή πρότυπα. Το ABEKT στο παραθυρικό περιβάλλον αποτελεί την βέλτιστη λύση. Ακολουθεί αυστηρά τα διεθνή πρότυπα, μορφότυπα και πρωτοκόλλα (ISO 2709, UNIMARC, UNICODE, Z39.50,) έχει ευρύτατη εγκατεστημένη βάση

(περισσότερες από 1500 εγκαταστάσεις εν λειτουργία στην Ελλάδα και περισσότερες από 50 στην Κύπρο). Απαραίτητη προϋπόθεση για την επιτυχία της προσπάθειας αποτελεί η εξασφάλιση συστηματικής τεχνικής υποστήριξης του τοπικά. Ο πλέον κατάλληλος φορέας λόγω της φύσης του είναι η Κυπριακή Βιβλιοθήκη η οποία θα μπορέσει να ανταποκριθεί στην πρόκληση και υποχρέωση αυτή με την εξασφάλιση ενός βιβλιοθηκονόμου και ενός πληροφορικού. Ο λόγος που προτείνεται η Κυπριακή Βιβλιοθήκη είναι ότι μια τέτοια δραστηριότητα συντονισμού και υποστήριξης της χρήσης του ΑΒΕΚΤ δεν περιορίζεται στην καλή λειτουργία των εγκατεστημένων συστημάτων (εξοπλισμού και λογισμικού) αλλά επεκτείνεται κυρίως και στο περιεχόμενο των συστημάτων, δηλαδή τις βιβλιογραφικές εγγραφές, τα αρχεία καθιερωμένων αποδόσεων, την εφαρμογή κοινών κανόνων και πολιτικών και τον έλεγχο αυτής της εφαρμογής. Κάτι τέτοιο εμπίπτει μόνο στην Κυπριακή Βιβλιοθήκη όπως αυτή αναμένεται να εξελιχθεί.

- Σύνδεση των Κυπριακών Βιβλιοθηκών στο διαδίκτυο,

Άμεσα βήματα που μπορούν να γίνουν σχετικά γρήγορα:

- Καταγραφή της κατάστασης, συνεργασία και δημιουργία πυρήνα έναρξης της συνεργασίας. Το συνέδριο αυτό αποτελεί μια πολύ καλή ευκαιρία,
- Οι **συνεργαζόμενοι Βιβλιοθηκονόμοι** της Κύπρου μπορούν να γίνουν δωρεάν μέλη (εξωτερικοί χρήστες) της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου,
- Αξιοποίηση του **Ελληνικού Δικτύου Διαδανεισμού Βιβλιοθηκών** με την ένταξη των συλλογών των περιοδικών κάθε ενδιαφερόμενης βιβλιοθήκης στο Συλλογικό Κατάλογο Περιοδικών του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης.
- Σε ένα μεταβατικό στάδιο μπορεί να δημιουργηθούν **ιστοσελίδες** από τις Βιβλιοθήκες, που θα φιλοξενηθούν στο ιστότοπο της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου.
- Η δημιουργία επιμέρους ηλεκτρονικών καταλόγων μπορεί άμεσα να μετατραπεί σε «νοερό συλλογικό κατάλογο» με την αξιοποίηση του πρωτοκόλλου Z.3950. Ακόμα και να φιλοξενηθούν οι επιμέρους κατάλογοι στο σύστημα της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Αντί επιλόγου

Οι βιβλιοθήκες είναι ζωντανό οργανισμοί. Γεννιούνται, ζουν, αναπτύσσονται και εξαρτώνται άμεσα από το περιβάλλον που ζουν και εξυπηρετούν. Οι ζωντανό οργανισμοί επιβιώνουν όταν υπάρχει λόγος επιβίωσης. Λόγος επιβίωσης υπάρχει όταν καλύπτουν πραγματικές ανάγκες. Υπάρχουν δύο κατηγορίες ανθρώπων που σχετίζονται με την επιβίωση των βιβλιοθηκών: οι έχοντες λόγο για την επιβίωση των βιβλιοθηκών και οι έχοντες εξουσία στην επιβίωση των βιβλιοθηκών. Δυστυχώς τις περισσότερες φορές αυτές οι ιδιότητες δεν συνυπάρχουν. Οι έχοντες λόγο πρέπει να "πείσουν" τους έχοντες εξουσία καταδεικνύοντας ότι οι βιβλιοθήκες καλύπτουν πραγματικές ανάγκες. Πρώτα όμως, πρέπει να πειστούν οι ίδιοι οι έχοντες λόγο ότι έχουν λόγο ύπαρξης. Για να πειστούν και να "πείσουν" οι έχοντες λόγο πρέπει να διαθέτουν κάποια χαρακτηριστικά στοιχεία:

όραμα με γνώση και εμπειρίες, ενθουσιασμό, σεβασμό, αγάπη προς το αντικείμενο και προς τους ανθρώπους τόσο τους συνεργάτες όσο και τους χρήστες, και έμπνευση και εσωτερική διάθεση για δημιουργία και προσφορά.

Όλα αυτά είναι ταυτόχρονα εργαλεία και λόγος επιβίωσης.

The University of Cyprus Library: Axes of Development and perspectives of contribution to cooperation between Cyprus Libraries

Filippos Tsimpoglou
Library Director, University of Cyprus
e-mail: ftsimp@ucy.ac.cy
URL: <http://www.ucy.ac.cy/~ftsimp>

English Abstract

An acquaintance with the University of Cyprus Library (UCYLIB) is attempted, through the presentation of data concerning its functions. The article describes the new services that have been set up, the developmental axes for further covering the learning and information needs of the University of Cyprus and the perspectives of its contribution to the development and collaboration of the Cypriot Libraries. The primary mission of the UCYLIB is to serve the information and learning needs of the members of the Academic community, which are more than 3.800 active users (students, faculty and researchers). However, the UCYLIB is open for external users, as there are currently more than 700 members of this category. The collection UCYLIB includes: 220.000 books, of which only 40.000 are catalogued, accessible through the OPAC and usable, 3.500 printed journal titles, of which 1.650 current, access to 3.500 e-journals (mainly due to the participation of the UCYLIB to the Consortium of the Hellenic Academic Libraries (HEAL-Link), 50 databases, access to 200.000 digital books located in 100 virtual collections in the Internet, 300 useful links to web sites organised in structured indexes, 1.500 titles of educational multimedia, music records, CD-ROMs, videotapes, diskettes, microfilms, audiovisual material etc.

During 2000-2001 new functions and services were set up and several chronic problems were solved. Namely: the admission of UCYLIB in the HEAL-Link consortium, the development of the digital library accessible from all the campus network, the correction and maintenance of the authority files of the library catalogue, the initiation of the retrospective cataloguing of 170.000 books, the staffing and training of a cataloguers team, the systematic training of the library staff, the encouraging of the staff life long learning, starting with internal seminars of mutual teaching, the extension of library and information services to blind users, with the installation of adaptive workstations and the production of alternative (digital) material etc. However, other issues such as bibliographic support to researchers, provision of information literacy to users, development of web applications are either missing or running their first steps.

The arrangement of the pending issues within the UCYLIB (adequate staffing, development and consolidation of new services, completion of the retrospective cataloguing) will permit the UCYLIB to address to the support of the rest libraries in Cyprus. There is ground for cooperation aiming to the production of common information products and services (coordinated cataloguing, union catalogues, interlibrary lending, joint purchasing and access to information sources etc.). The fulfilment of some implicit presuppositions from the side of the rest Cypriot libraries is required for a successful and fruitful cooperation, namely the adequate staffing of libraries, the obtaining of computer and network equipment, the provision of a common Library Information System complying the international standards, the ensuring of systematic technical support, the connection with the internet etc. The UCYLIB will be able to essentially contribute to this direction with its accumulated know how.